

श्री. संत शिरोमणी गोरोबाकाका मातीकला
बोर्डाची स्थापना करणेबाबत .

महाराष्ट्र शासन
उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक :- केव्हीबी-२०१८/प्र.क्र.७४/उद्योग-६.
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक :- ८ मार्च, २०१९

वाचा:- महाराष्ट्र राज्य खादी व ग्रामोद्योग मंडळ, मुंबई यांचे पत्र क्रमांक कार्या-७/कुंभार
मातीकला बोर्ड/८३६६, दिनांक २२ जानेवारी, २०१९.

प्रस्तावना:-

महाराष्ट्र राज्य खादी व ग्रामोद्योग मंडळाची स्थापना सन १९६० च्या विधान मंडळ कायद्यानुसार झालेली आहे. ग्रामीण कारागीर व बेरोजगारांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध करून देण्यासाठी केंद्र शासनाच्या खादी व ग्रामोद्योग आयोगाच्या तसेच राज्य शासनाच्या विविध योजना राबवित आहे.

मा.मंत्री (वित्त) यांनी सन २०१८-१९ च्या अर्थसंकल्पामध्ये कुंभार उद्योगासाठी श्री. संत शिरोमणी गोरोबाकाका मातीकला बोर्ड वर्धा येथे स्थापन करणेबाबत व त्यासाठी रु.१० कोटींची तरतूद केल्याची घोषणा केली आहे. यानुषंगाने महाराष्ट्र राज्य खादी व ग्रामोद्योग मंडळाकडून दिनांक २२.०१.२०१९ व दिनांक ०७.०२.२०१९ रोजीच्या पत्रान्वये श्री. संत शिरोमणी गोरोबाकाका मातीकला बोर्ड, वर्धा येथे स्थापन करणेबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधिन होता.

शासन निर्णय:-

राज्यातील कुंभार समाजातील उन्नतीसाठी व प्रगतीसाठी मंत्री वित्त यांनी सन २०१८-१९ च्या अर्थसंकल्पात श्री. संत शिरोमणी गोरोबाकाका मातीकला बोर्ड, वर्धा येथे स्थापन करणेबाबत व त्यासाठी रु. १० कोटी इतकी तरतूद केली असल्याच्या घोषणेस अनुलक्षून राज्य शासनाने श्री. संत शिरोमणी गोरोबाकाका मातीकला बोर्ड वर्धा येथे स्थापन करण्याचा निर्णय घेतला आहे. सदर बोर्ड हे राज्य शासनाच्या उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागाच्या अधिपत्याखाली व नियंत्रणाखाली राहील. या बोर्डाची नोंदणी इंडियन सोसायटीज रजिस्ट्रेशन अॅक्ट, १८६० मधील तरतुदीनुसार करण्यात येईल.

श्री. संत शिरोमणी गोरोबाकाका मातीकला बोर्डाचे उद्देश, मुख्यालय, संरचना व कर्तव्ये व कामे खालीलप्रमाणे आहेत:-

अ) उद्देश -

१. ग्रामीण पारंपारीक कुंभार कारागीरांच्या उद्योगाला स्थैर्य देणे.
२. कुंभार कारागीरांना स्वयंरोजगारासाठी अर्थसहाय्य उपलब्ध करणेसाठी योजना निर्धारित करणे.
३. कारागिरांना आधुनिक तांत्रिक कौशल्य वाढविण्यास उत्तेजन देणे.
४. कारागीरांनी तयार केलेल्या माती उत्पादनांस विक्रीस मदत करणे.
५. कारागीरांच्या विकासास पोषक असे धोरण ठरविण्याबाबत शासनाशी प्रभावी संपर्क ठेवणे.

ब) मुख्यालय:-

श्री. संत शिरोमणी गोरोबाकाका मातीकला बोर्ड याचे मुख्यालय वर्धा येथे राहिल.

क) संरचना:-

मातीकला बोर्ड कार्यान्वित करणेसाठी तात्पुरती संरचना खालीलप्रमाणे असेल:-

अ.क्र.	मातीकला बोर्डाची संरचना	पदनाम
१.	महाराष्ट्र राज्य खादी व ग्रामोद्योग मंडळाचे पदसिध्द अध्यक्ष	पदसिध्द अध्यक्ष
२.	महाराष्ट्र राज्य खादी व ग्रामोद्योग मंडळाचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी	मुख्य कार्यकारी अधिकारी
३.	सहसंचालक, उद्योग संचालनालय, मुंबई	शासकीय सदस्य
४.	व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र लघुउद्योग विकास महामंडळ, मुंबई	शासकीय सदस्य
५.	महाराष्ट्र राज्य खादी व ग्रामोद्योग मंडळ, मुंबई यांचा प्रतिनिधी	शासकीय सदस्य
६.	शासनाच्या मान्यतेने नंतर आदेश निर्गमित करण्यात येतील.	अशासकीय सदस्य
७.	शासनाच्या मान्यतेने नंतर आदेश निर्गमित करण्यात येतील.	अशासकीय सदस्य
८.	शासनाच्या मान्यतेने नंतर आदेश निर्गमित करण्यात येतील.	अशासकीय सदस्य
९.	शासनाच्या मान्यतेने नंतर आदेश निर्गमित करण्यात येतील.	अशासकीय सदस्य
१०.	शासनाच्या मान्यतेने नंतर आदेश निर्गमित करण्यात येतील.	अशासकीय सदस्य
११.	शासनाच्या मान्यतेने नंतर आदेश निर्गमित करण्यात येतील.	अशासकीय सदस्य
१२.	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य खादी व ग्रामोद्योग मंडळ	सदस्य सचिव

सदर मातीकला बोर्डाचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी म्हणून महाराष्ट्र राज्य खादी व ग्रामोद्योग मंडळाचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी हे कामकाज पाहतील. दैनंदिन व प्रशासकीय कामकाज प्रमुख म्हणून ते काम करतील. अध्यक्ष व सदस्य यांच्याकडे धोरणात्मक कामकाजाची जबाबदारी राहिल.

श्री. संत शिरोमणी गोरोबाकाका मातीकला बोर्डाचे कामकाज कार्यान्वित होईपर्यंत खादी व ग्रामोद्योग मंडळाच्या प्रशासकीय संरचनेचा वापर करण्यात येणार आहे. श्री. संत शिरोमणी गोरोबाकाका मातीकला बोर्ड स्थापनेनंतर बोर्डासाठीची २१ पदे भरण्याबाबत सेवा प्रवेश नियम तयार करून व त्यास उच्चाधिकार समितीची मान्यता प्राप्त झाल्यानंतर ही पदे भरण्याची कार्यवाही बोर्डाचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्याद्वारे शासनाच्या मान्यतेनंतर करण्यात येईल.

श्री. संत शिरोमणी गोरोबाकाका मातीकला बोर्ड स्थापनेसाठी या बोर्डाची नोंदणी व इतर अनुषंगिक बाबी सोसायटी रजिस्ट्रेशन अॅक्ट, १८६० मधील तरतूदीनुसार बोर्डाचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी करावी.

श्री. संत शिरोमणी गोरोबाकाका मातीकला बोर्ड हा कायमस्वरूपात कार्यान्वित झाल्यानंतर सदर बोर्डावर उद्योग विभागाच्या अधिनस्त असलेल्या कार्यालयातील सहाय्या वेतन आयोगाच्या वेतनश्रेणीनुसार रु. ७६००/- इतका ग्रेड पे असलेला अधिकारी मुख्य प्रशासकीय अधिकारी (गट-अ संवर्गातील) म्हणून प्रतिनियुक्तीवर पाठविण्यात येईल.

सदर समितीमधील अशासकीय सदस्य हे कुंभार समाजातीलच असतील.

सदर समितीचा कार्यकाल ५ वर्ष असा निश्चित करण्यात आला आहे.

सदर समितीतील कोणत्याही अशासकीय सदस्याला काढून टाकणे व त्याच्या ठिकाणी अन्य अशासकीय सदस्याची नेमणूक करणे याबाबतचा अंतिम निर्णय अध्यक्षांचा असेल.

ड) कर्तव्ये/कामे :-

- १) ज्या उद्देशाने मातीकला बोर्डाची स्थापना करण्यांत आली आहे ते उद्देश प्रभावीपणे साध्य होण्याचे दृष्टीने विविध योजना/उपक्रम आखून त्याची अंमलबजावणी करणे.
- २) सहकार कायद्यांतर्गत स्थापन झालेल्या संस्थांचा श्री.संत शिरोमणी गोरोबाकाका मातीकला बोर्डमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या योजनांमध्ये समावेश करण्यात येईल.
- ३) मातीकला बोर्ड अधिनस्त यंत्रणेवर सर्वसाधारण देखरेख, मार्गदर्शन, व नियमन करणे.
- ४) मातीकला कारागिरांचे हितसंबंध आणि शासनाची धोरणे, अधिनियम व नियम यांचेशी सुसंगत असे पोटनियम बनविणे आणि त्यात वेळोवेळी सुधारणा करणे
- ५) मातीकला कारागिरांच्या विकासासाठी तपशिलवार कृती आराखडे तयार करून त्याची अंमलबजावणी करणे
- ६) पोटनियमांनुसार अनुज्ञेय मर्यादेत मातीकला बोर्ड अंतर्गत योजना/उपक्रम यांना प्रशासकीय मंजूरी, तांत्रिक मंजूरी, निविदा स्विकृतीची कार्यवाही करणे.
- ७) प्रत्येक वर्षाचे अंदाजपत्रक तयार करून शासनाच्या मंजूरीच्या मर्यादेत खर्च होईल व गुणवत्तापूर्ण अंमलबजावणी होईल हे पहाणे.
- ८) बोर्डाचे अधिनस्त कामकाजासाठी तसेच एखाद्या प्रकरणी सल्ल्यासाठी समिती गठीत करणे.
- ९) लेखापरिक्षण, वार्षिक लेखे, वार्षिक अहवाल वेळेत होतील हे पहाणे तसेच त्यांची छाननी करून योग्य निर्णय घेणे व बोर्ड अंतर्गत लेखे आणि वित्तीय कामकाज तपासणेसाठी लेखापरिक्षकाची नियुक्ती करणे आणि लेखापरिक्षणाच्या अहवालामधील त्रुटींची पूर्तता होईल हे पाहणे.
- १०) मातीकला बोर्डच्या निधीचा गुंतवणुकीचे नियमन करणे आणि मातीकला व्यवसाय/उद्योग व मातीकला कारागिरांच्या समस्या जाणुन घेऊन त्या सोडविणेसाठी कार्यवाही करणे. याकरिता संबंधित इतर शासन विभाग व यंत्रणांशी संवाद व समन्वय साधणे.

मातीकला बोर्ड पूर्णतः कार्यान्वीत होईपर्यंत आवश्यक दैनंदिन खर्च खादी व ग्रामोद्योग मंडळाने तुरतास करावा.

सदर प्रकरणी खादी व ग्रामोद्योग मंडळाने मातीकला बोर्डासाठी केलेल्या खर्चाचा तपशील तुरत स्वतंत्र लेखे ठेवून शासनाकडे त्याची मागणी करावी.

सदर मातीकला बोर्ड पूर्णपणे कार्यान्वीत होईपर्यंत बोर्डाची कामे महाराष्ट्र राज्य खादी व ग्रामोद्योग मंडळातील मंजूर अधिकारी/कर्मचारी यांच्याकडून करण्यात यावीत व यासाठी लागणारा

खर्च महाराष्ट्र राज्य खादी व ग्रामोद्योग मंडळाने त्यांना मंजूर केलेल्या वार्षिक अनुदानातून व स्वतःच्या उत्पन्नातून भागवावा.

मातीकला बोर्डाच्या स्थापनेसाठी खालीलप्रमाणे पदे मंजूर करण्यात आली आहेत:-

अधिकारी/कर्मचारी आकृतीबंध (एकूण पदे-२१)

पदनाम	एकूण पदे	वेतनश्रेणी	ग्रेड पे	गट
मुख्य कार्यकारी अधिकारी / व्यवस्थापकीय संचालक (सहाय्य वेतन आयोगानुसार रु.७६००/- ग्रेड पे असलेला समकक्ष अधिकारी)	१	१५६००-३९१००	७६००	अ
उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (प्रशासन) / उप संचालक	१	९३००-३४८००	४६००	अ
उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (तांत्रिक) / उप संचालक	१	९३००-३४८००	४६००	अ
लेखाधिकारी	१	९३००-३४८००	४६००	अ
कार्यालयीन अधिक्षक	१	९३००-३४८००	४३००	क
संशोधन सहाय्यक/उद्योग निरीक्षक	१	९३००-३४८००	४२००	क
व्यापार व्यवस्थापन निर्देशक	१	९३००-३४८००	४४००	ब
लघुटंकलेखक	२ (पैकी एक अध्यक्षीसाठी)	९३००-३४८००	४३००	क
वरिष्ठ सहाय्यक लेखा	१	५२००-२०२००	२४००	क
संगणक परिचालक	१	५२००-२०२००	२४००	क
वरिष्ठ सहाय्यक लिपिक	१	५२००-२०२००	२४००	क
कनिष्ठ सहाय्यक	३	५२००-२०२००	१९००	क
वाहनचालक	२ (पैकी एक अध्यक्षीसाठी)	५२००-२०२००	१९००	क
परिचर	४ पद (पैकी एक अध्यक्षीसाठी)	४४४०-७४४०	१३००	ड
एकूण	२१ पदे			

सदर बोर्डावर उद्योग विभागाच्या अधिनस्त असलेल्या कार्यालयातील सहाय्य वेतन आयोगाच्या वेतनश्रेणी नुसार रु.७६००/- ग्रेड पे असलेला समकक्ष अधिकारी मुख्य कार्यकारी अधिकारी/व्यवस्थापकीय संचालक या पदावर शासनाकडून प्रतिनियुक्तीवर पाठविण्यात येईल. उर्वरित अधिकारी/कर्मचारी हे शासकीय कर्मचारी नसून मातीकला बोर्डाचे कर्मचारी असतील. बोर्डाचे त्यांचा सेवाप्रवेश नियम तयार करून शासन मान्यतेने पुढील कार्यवाही करावी. त्यांना तात्पुरत्या स्वरूपात वेतन शासन देईल. नंतर बोर्डाच्या उत्पन्नातून खर्च भागवावा.

वरील पदांच्या वेतन व भत्ते यासाठी पुढील वर्षी एकूण अंदाजे रु. १२५.६९ लाख इतका आवर्ती खर्च मंजूर करण्यात येत आहे.

आगामी आर्थिक वर्षात नवीन लेखाशीर्ष, अर्थसंकल्पीय तरतूदी इत्यादी बाबी करण्यात याव्यात. दरम्यान खादी व ग्रामोद्योग मंडळ जो खर्च या प्रयोजनासाठी करेल त्याची स्वतंत्र लेखे ठेवून त्याची प्रतिपूर्ती आवश्यकतेनुसार शासनामार्फत करण्यात येईल.

हा शासन निर्णय मंत्रीमंडळाच्या दिनांक २७ फेब्रुवारी, २०१९ रोजी झालेल्या बैठकीत दिलेल्या मान्यतेने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०१९०३०५१२४४३८७५१० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(राजीव आंबीकर)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति:- माहितीसाठी व आवश्यक त्या उचित कार्यवाहीसाठी अग्रेषित

- १) मा.राज्यपाल महोदय यांचे सचिव, राजभवन मुंबई.
- २) मा.मुख्यमंत्री महोदय यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) सर्व मंत्री/ राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मा.सभापती, विधानपरिषद/मा.अध्यक्ष, विधानसभा महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई.
- ५) मा. विरोधी पक्ष नेता विधानपरिषद/विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई.
- ६) मा.मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालयीन विभाग, मुंबई.
- ८) विकास आयुक्त (उद्योग), उद्योग संचालनालय, मुंबई
- ९) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य खादी व ग्रामोद्योग मंडळ, मुंबई (या शासन निर्णयाच्या प्रती सर्व संबंधित शासकीय/ अशासकीय सदस्यांना देण्यात याव्यात.)
- १०) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र लघुउद्योग विकास महामंडळ, मुंबई
- ११) महालेखापाल, महाराष्ट्र (लेखा व अनुज्ञेता/लेखापरिक्षा), मुंबई -१/नागपूर -२ (२ प्रती)
- १२) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई (२ प्रती).
- १३) सहसंचालक, लेखा व कोषागारे संचालनालय, मुंबई .
- १४) जिल्हा कोषागार अधिकारी, जिल्हा कोषागार कार्यालये (सर्व जिल्हे).
- १५) निवडनस्ती (उद्योग-६).